

Zonder wortels geen groei

tekst Willy Wouters-Maljaars
beeld mystral.fr

Er is iets magisch met de oorlog. Hoe valt anders te verklaren dat mijn zoontje van 8 aan tafel zegt: „Ik weet nu echt wat ik wil worden: verzetsman.“

Schrijvers raken niet over de Tweede Wereldoorlog uitgeschreven en -gedacht. De laatste jaren is er veel aandacht voor kinderen die in deze tijd opgroeiden. Wie denkt dat dit thema langzamerhand is uitgekauwd na boeken als "Haar naam was Sarah" van Tatiana de Rosnay en "Het meisje dat verdween" van Els Florijn heeft "Parnassia" van Josha Zwaan over het hoofd gezien. Als vierjarig meisje wordt Rivka ondergebracht bij een kinderloos domineeschtbaar in Zeeuws-Vlaanderen. Wat is een veiliger naam voor haar dan Anneke? En wie ziet niet de zegen van een christelijke opvoeding die de Joodse overtreft? Is dit geen gunstige beschikking van de Voorzienigheid? De pleegouders protesteren dan ook niet als Anneke na de oorlog weigert weer Rivka te worden en haar vader en broer –die de kampen overleefd hebben– afwijst.

Anneke mijdt alles wat met het Jodendom te maken heeft en is blij dat haar (Joodse) man Joost er op dezelfde manier in staat. De geboorte van hun kinderen lijkt de zorgvuldig opgebouwde dam tegen het verleden echter te breken; onbewuste herinneringen steken de kop op en de traumatische ervaringen van Joost laten zich niet opnieuw terugdringen. Bij Anneke roept dit alles een gevoel van onmacht op en ze geeft de pijn door aan de kinderen, die ten slotte uit huis worden geplaatst. De liefde tussen Joost en Anneke is wel aanwezig, maar heeft geen wortels om te groeien. Een onontkoombare opeenstapeling van pijn, afbraak en eenzaamheid volgt.

Josha Zwaan (1963) heeft een praktijk voor coaching en procesbegeleiding. Ze is afgestudeerd als andragoloog en is dus kenner van het menselijke handelen. Haar debuutroman is gebaseerd op historische feiten, maar laat vooral haar vak- en mensenkennis zien. Geboeid volgt de lezer de onontkoombare spiraal van onheil en het gevecht van Anneke om weer een relatie met haar kinderen op te bouwen.

Eerste herinneringen gaan vaak terug op het derde

of vierde levensjaar. De tijd daarvoor lijkt 'vergeten' te zijn. Toch komt bij Anneke af en toe iets van de in die periode opgeslagen informatie boven, zodat ze steeds vaker voelt dat ze Joodse wortels heeft.

"Parnassia" is een onthutsende roman die de lezer niet alleen de kwetsbaarheid van geluk –vooral dat van kinderen– laat zien en het haast onbereikbare geluk van onvoorwaardelijke liefde, maar de auteur wijst ook op het belang van het hebben van wortels. Mensen kunnen zich voor het verleden afsluiten, proberen opnieuw te beginnen, maar met afgebroken wortels stopt de groei, houdt je mens-zijn op te bestaan. Deze intrigerende roman reikt verder dan het thema "oorlog". Lof voor de debutant.

literatuur

Parnassia, Josha Zwaan;
uitg. Artemis & Co; ISBN 978 90 4720 167 0;
345 blz.; € 19,95.

